

К 6176

ВСЕСВІТ

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТУ

НА 1929 РІК НА ДВОХТИЖНЕВУ ІЛЮСТРОВАНУ

„ЛІТЕРАТУРНУ ГАЗЕТУ“—

ОРГАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ПРО-
ЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ (ВУСПС)

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“—висвітлює питання з історії і практики культурної революції, питання ідеологічної боротьби в мистецтві й літературі—висвітлюючи всі явища нашої літературної дійсності з марксистського погляду.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ дає марксистську критичну оцінку поточним фактам і явищам мистецтва (література, театр, кіно, малярство).

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“—знайомить читача з теоретичними й художніми новинами пролетарської літератури і містить широку інформацію про літературно-мистецьке життя України, Союзу й закордону.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“—висвітлює всі позитивні й негативні сторони побуту нашого культурно-громадського життя.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“—містить поезії, оповідання, критичні теоретичні статті, огляди літературного й культурного мистецького життя, репродукції картин, фотографії, шаржі, карикатури, пародії то-що.

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“—необхідний порадник кожного активіста, учителя, бібліотекаря, учнівської молоді.

Кожна школа й бібліотека, кожний робітничий клуб і сельбуд, кожна юнсекція мусять передплачувати й поширювати „ЛІТЕРАТУРНУ ГАЗЕТУ“

„ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“—найшешевше масове видання на Україні (4 друк.арк.ші на місяць за 20 коп.). 1929 року „ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА“ виходитиме на 8 стор. газетного формату.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 2 крб., на півроку 1 крб., на 3 місяці—60 коп., на місяць 20 коп.

ПЕРЕДПЛАТУ НАДСИЛАТИ: Київ, вул. К. Маркса № 2, Державне Видавництво України, „Літературна Газета“.

ПЕРЕДПЛАТУ ПРИЙМАЮТЬ по всіх філіях Державного Видавництва України.

ВІДКРИТО ПЕРЕДПЛАТУ

на великий двохтижневий ілюстрований
популярний робітничо-селянський журнал

ШЛЯХ до ЗДОРОВ'Я

ОРГАН НАРКОМЗДОРОВ'Я УСРР 5 Й РІК ВИДАННЯ
З додатком двохтижневика Органа І всеукраїнськ. протиалкогольного т-ва

„ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ“

Передплата на обидва журнали: На рік—3 крб. 60 коп., на 6 міс.—2 крб., на 3 міс.—1 крб. Окреме число 20 коп.

У кожній родині, у кожн. клубі, у кожн. завкомі, у кожн. протиялкольного осередку, у кожн. книгозбірні, у кожн. медичній установі повинен бути журнал „Шлях до Здоров'я“.

Додатки до журналу: Бібліотека Саносвіти 15 книжок за доплату 1 крб. 50 коп., в окремому продажу 50 коп.

УВАГА: Усі передплати, одержують талони, що дають їм право придбати у склелі В-ва „Наукова Думка“ літературу та платити, що видає „Наукова Думка“ на суму 30 крб. зі знижкою 25 %.

Передплату на журнал „ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ“ окремо не приймається.

Передплату приймається: в Харків, вул. В. Академії № 6/8, В-во „НАУКОВА ДУМКА“, по всіх пошт.-телегр. установах та листношами, по всіх будинках Саносвіти, по всіх кіосках Контрагентства Друку

192

Р
І
К

№ 6
10-го лютого
1929 року

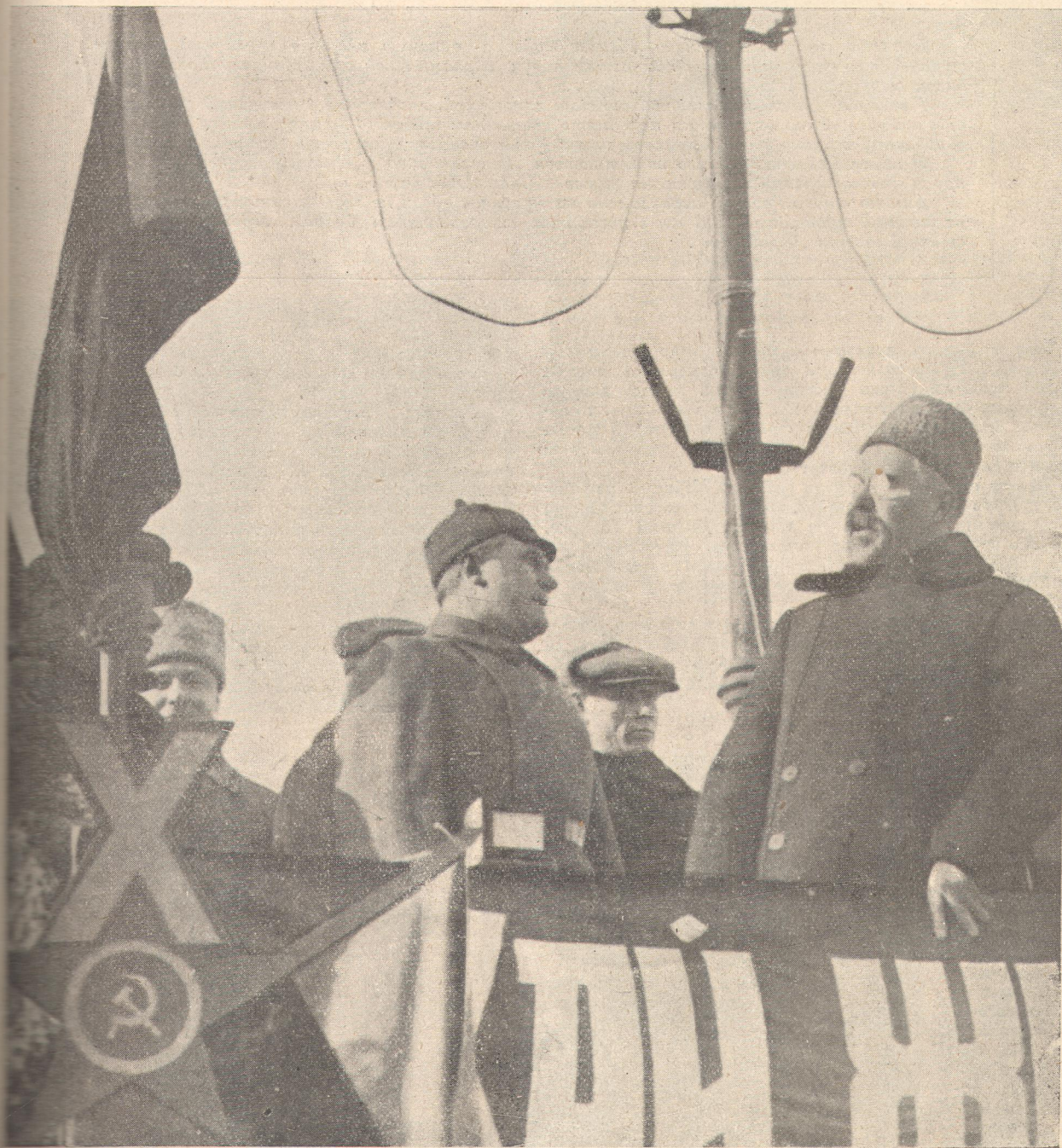
ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

10 РОКІВ МІЛІЦІЇ та РОЗШУКУ

фото „Ратау“

Тов. Петровський вітає міліціонерів від імени уряду. Поруч стоїть тов. Балицький

Ще в суботу, 2 лютого по всіх 14 клубах Харкова відбулися урочисті засідання, присвячені десятиріччю міліції. Робтники та службовці виявили своє відношення до міліції, влаштувавши великі свята, вистави вечірки.

3-го лютого на площі Тевелева відбувся парад Ротного-селянської міліції УРСР.

На параді присутні були голова ВУЦВК'у т. Петровський, НКВС і голова колегії ДПУ т. Балицький, члени

уряду т.т. Гулий, Ефимов, начальбу УВО т. Пугачев. представники різних організацій, робітничі делегації, Парадом командував т. Якимович.

Тов. Балицький передав від імени колегії НКВС—червоний прапор харківській міліції.

В понеділок на аеродромі відбулася урочиста передача аероплана „Червоний міліціонер“, збудованого на кошти трудящих.

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

СВЯТО *та* ВСІХ

Оповідання А. Рейзена

Пролетарського письменника Абрама Рейзена—одного з класиків єврейської літератури—силою таланта треба поставити поруч Шолома-Алейхема, Мендель-Мойхер-Сфорима, Переца та інші

Рейзен—поет і новеліст. Його вірш лаконічний, лапідарний і насичений революційним змістом. Його оповідання перейнято струменем глибокого ліризму завжди майстерно оброблено і вміщено в одній двох сторінках. Рейзена справді зовуть єврейським Чеховим. З новел Рейзена особливо вирізняються „Революціонер“, „Пекарський учень“, „Драма про п'ять картоплин“, і друкована нижче—„Свято для всіх“.

Багато віршів Рейзена перекладено на музику. Рейзен не лише письменник, а й темпераментний журналіст. Нині він в постійним співробітником бойової єврейської комуністичної газети „Фрайгайт“.

Це була величезна друкарня в одному старо-польському місті в Галичині. Працювали в цій друкарні євреї й поляки, в більшості чоловіки і мала частина—жінки, молоді дівчата. Якщо робітники-чоловіки ділились на іудеї і християн, то робітниці були виключно християнки: через це в друкарні щонеділі не було жінок, а чоловіки, переважно з молоді, вважали за погрібне поговорити, що без дівчат скучно...

Цю нудьгу найбільше вчував робітник Хайкель, парубок років 25, що був син благочестивих, хасідських батьків. Він не за всіма дівчатами нудився, а за гарною, білявою Гонорче. В цю неділю вона йому справді подобалась. Нетерпляче він чекає на понеділок, коли Гонорче з ним разом приїде рівно о восьмій годині на працю і він знов матиме змогу ловити її зір, усмішку, іноді й слова...

Хайкелю не доводиться часто зустрічатися з нею і в робочі дні він працює в іншому відділі, а вона десь у льоху, де стоять машини. Коли ж серце нудиться за нею, то можна знайти засобів задовольнити його і зустрінутися кілька разів у день на роботі...

Гонорче теж не проти зустрічів з Хайкем. Правда, він таки єврей, до того ще одягнений бідно; хасідський одяг він скинув, але все таки ознаки єврейські на ньому лишились. Проте, коли вони зустрічаються і Хайкель дивиться на неї пильно, з ніжною усмішкою, вона не може втриматись, щоб не відповісти такою самою усмішкою, але ніжнішою і неспівмірною, що ролюється на гарному, молодому обличчі...

Після того Гонорче йде назад униз, у льох до машин і глузує навіть з нього перед своїми товаришками та розказує про нього анекдоти. Товаришки з нею сміються. Нічого недоброзич-

ливого вона і не думає, а просто звикла сміятися з нього, будь він для неї гарний хлопець, будь він для неї крадіг...

Хайкель теж говорить про неї з своїми товаришами, якими, що з ними він поруч стоїть на роботі, але криється в них зі своїм почуттям. Більше він сміється із її християнства, вона носить на своїй білій шії...—„Так вона нічого, сміється, але, мовляв, хрестик мене лякає...“

Тай це нічого, якось воно було б. Біда, що ніколи, він не трапляється такого випадку, щоб із нею поговорити. В суботу, наприклад, в нього вільний день і можна було б з нею шпацирувати за місто, та його субота для неї не субота, вона робить у суботу—до вечора. У неділю вона вільна, друкарня в неділю працює й що неділі він зайнятий.

І не лише що суботи—вони не можуть зійтися і в свята. Хайкелева паска раніше за гонорчину, гонорчині паска пізніше за хайкелеву, і тоді як Гонорче йде причепурена, до косцюлу, а потім шпацирує зі своїми товаришами, Хайкель стоїть скринькою із своїми літературними речами. Коли Хайкель причепурений, шпацирує з товаришами серед двору, тоді Гонорче в льоху подає їм машини...

Фото „Рамат“

А. Рейзен та американська делегація в редакції газети „Дер Штерн“

* * *

Раз який тиждень поїхав Хайкель зустріти Гонорче у двору і звернувся до неї.

— Скільки тижднів?

— Я?—перепитав Гонорче, для чого він питає?

— Так хочу знати...

— Дуже сумовито і скільки.

— Ах, мало!—розсміявся.

шись, скрикнув Хайкель;—за таку важку роботу!—Гонорче здивовано дивилася на нього й промовила:

— Дуже це вас обходить, що християнка бере в єврейського тазяїна мало?

— Що значить?—скрикнув Хайкель із запалом,—що мені до цього: єврей чи християнин?

Гонорче дивилась своїми добрими, синіми очима й всміхалася відповіла:

— Це велика ріжниця...—і з цими словами вона глянула на хрестик, який серйозно дивився на Хайкеля.

Позирнувши на хрестик, Хайкель одсунувся на пару кроків назад. Гонорче намірилась повернутись до роботи, в лъох, але Хайкель наче набравшись надхнення від якоїсь ідеї, взяв її за руку й запально промовив:

— Гонорче!.. Що мені єврей, чи християнин!.. Коли нас пригноблюють, ми мусимо бути як брат і сестра і разом боротися за ліпше життя...

З цими словами він виняв із кешені друкований папірець і дав їй читати:

— Натє вам, Гонорче, прочитайте, це заклик, щоб святкувати Перше Травня... Донині ми ніколи його не святкували...

Гонорче обережно взяла цей шматок паперу і, зазираючи в нього, прошепотіла:

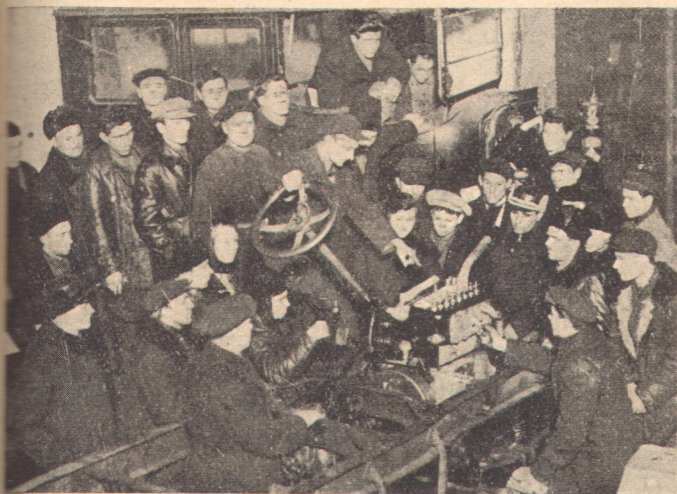
— Це ж од соціалістів... Я боюся... не можна. Це гріх...

— Читайте, почутє слова, правдиві слова...

Гонорче всміхнулась, взяла папірець і зникла вниз, у лъоху серед машин. По роботі вона показувала цей папірець товаришкам—християнкам.

— Бачите, що Хайкель мені дав прочитати!—сміялась вона.

ОСЕРЕДОК АВТОДОРУ НА ДЕЗ'ї фото „Ратау“

Практичне навчання

— Покажи, покажи!—сказала одна робітниця, старша за всіх, протягнувши руку.

Гонорче їй подала прокламацію.

Старша читала теж голосно.

Сильні, агітаційні слова дзвінкої польської мови глибоко вразили всіх робітниць, переважно Гонорче.

Кілька хвилин вона стояла, як прибіна до стіни, потім прокинулась і обізвалась:

— Вони праві... святкуймо Перше Травня вкупі з робітниками...—Одна з робітниць, благочестива християнка, перехрестилася і сердито обізвалась:

— Це гріх... не можна... у нас є наші свята, тоді як ідемо в косьол богу молитись... це свято дияволів...

Слова її всіх вразили... але Гонорче згадала Хайкелеве запитання про її заробітки і про свою важку працю і відповіла:

— Не від диявола це, а свято робітників... робітники найчесніші люде...

— Правильно!—гаряче згодились де-які робітниця—святкуватимемо Перше Травня.

Виходячи з друкарні, вони зустрілись з робітниками, які щось палко обговорювали. Хайкель, що теж стояв у гуртку, вибіг, підійшов до Гонорче і дружньо, заглядаючи в її сині очі сказав:

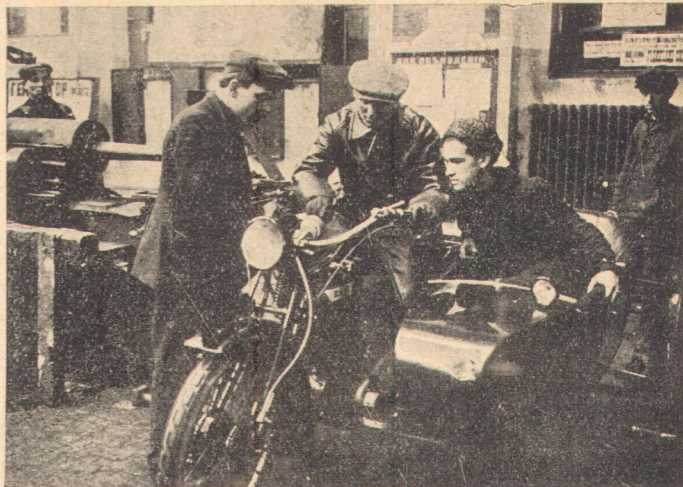
— Гонорче, завтра середтижневий день, а до роботи не ставайте, Перше Травня, свято праці. Ми всі не прийдемо... Ми зустрінемось біля великої демонстрації, в колі...

— Гаразд!—відповіла Гонорче.—Я прийду на демонстрацію...

Гонорче побігла до товаришок і їм це переказала.

КУЛЬТРОБОТА НА ДЕРЖ. ЕЛЕКТР. ЗАВОДІ (ДЕЗ)

фото „Рабіс“

Осередок Автотору. Члени осередку навчаються управляти мотоциклом

* * *

Демонстрація почалася з єврейської вулиці. Єврейські робітники йшли щільними лавами. Обличчя їх були серйозні, але веселі. Червоні прапори з соціалістичними гаслами пламеніли в височині й надавали процесії глибокого змісту й великої врочистости.

Хайкель йшов у перших лавах, його чорні очі іскрились і дивились далеко вперед себе... Співали марсейську. Його голос дзвенів голосніше за всіх.

Колона вже підходила до польських товаришів, що стояли на великому, вільному майдані між дерев і чекали на єврейську демонстрацію. Обидві колони зімкнулись в одну і заспівали спільної пісні.

Процесія пішла до майдану, де визначні промовці і робітничі ватажки мали виголошувати палкі промови.

Хайкель вибіг, наче кралькома, з свого ряду і вліз у ряди польські... Нарешті в н знайшов того, кого шукав...

Гонорче, причепурена, маршувала в ряду, тїмаючи за руки з одного боку християнську, а з другого—єврейську робітницю...

Побачивши Хайкеля, вона праву руку, якою допіру тримала християнську робітницю, подала йому.

Хайкель міцно стиснув її руку і Гонорче розсміялась:

— О, надто сильно!..

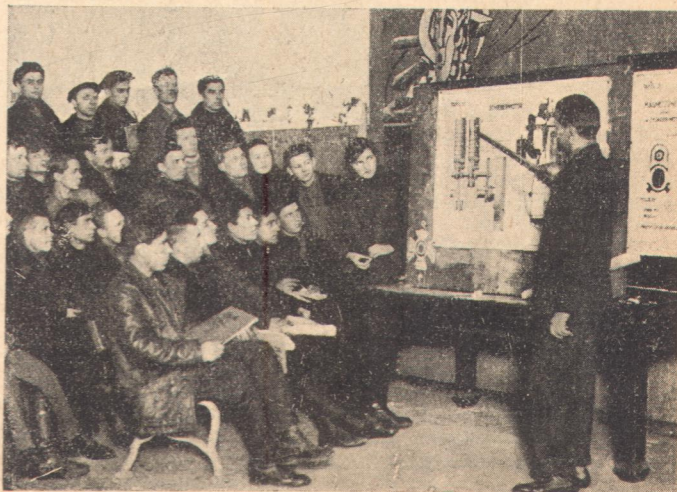
— Беріть мене за це в свій ряд!—просився жартома Хайкель.

— Ходіть!—і Гонорче дружньо взяла його за руку.

Хайкель оглянув її, побачив, що хрестика на шії нема і вона йому дорожка стала...

Так ідучи він їй шепотів:

ОСЕРЕДОК АВТОДОРУ НА ДЕЗ'ї фото „Рабіс“

Теоретичні заняття

— Приходьте, Гонорче, по обіді до парку... там буде народня гулянка... розважались...
— Так, добре, я прийду,—одказала Гонорче.

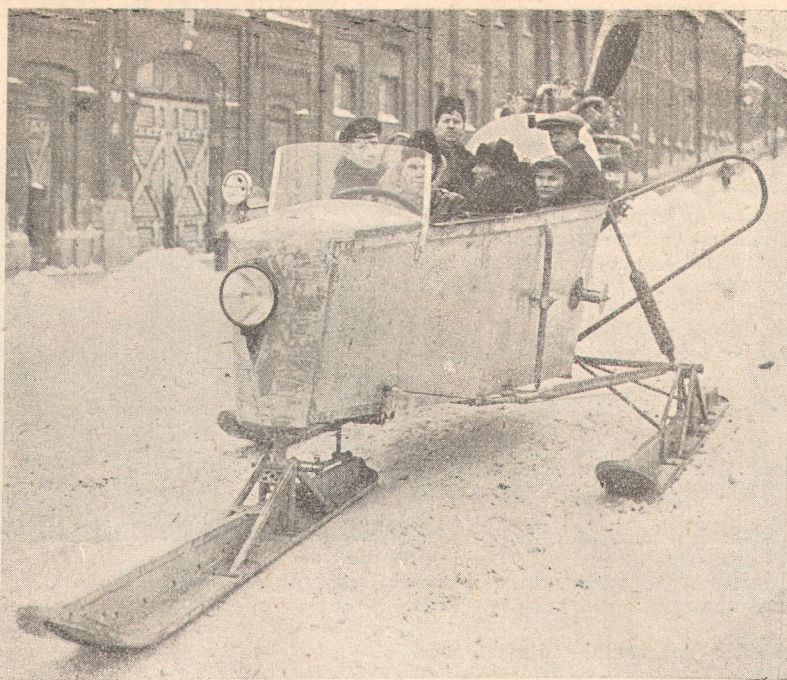
Парк був повний робітників, оркестри грали народніх пісень та маршів... біля маленьких столиків сиділи робітники,—хто з дружинами й дітьми, хто з своїми коханими, пили каву, пиво і інші питва.

Біля одного столика збоку сидів Хайкель із Гонорчею. Випивши великого келиха пива, Хайкель повеселішав, поклав свою руку на гонорчине плече і обізвався:

— Ну, Гонорче, як вам подобається наше свято?

— Да, справжнє свято...—відповіла Гонорче.

— Бачите,—казав Хайкель,—ви вагалися його святкувати... Єдине свято не розбирає ріжниць у релігіях... ви розумієте, як це прекрасне таке

Аеро-сани конструкції Наукового Автомоторного інституту. Збудовано їх виключно з радянських матеріалів. Четверо таких саней цими днями зроблять агітаційний перебіг по території Союзу. Всього буде пройдено 3.500 кілометрів. Мета перебігу—іспит та агітація ідей Автодору й ТДО-Авіохему

свято!.. — І переглядаючись між собою товаришескими поглядами, він сміявся:

— Де ваш хрестини? Гонорче почервоніла, але зараз оправила відповідь:

— Я не знаю, чого сьогодні я соромилася його взяти...

— Правильно там сьогодні і свої ознаки одягнув — розсміявся весело. — Перше Травня свято нової релігії всіх людей... зрозуміло вам, Гонорче?

— Так...

— То дайте, Гонорче, вашу руку,—наче вимагав од неї Хайкель.

Гонорче протянула йому руку.

Хайкель її сильно стискав.

Зверху, на небі стояло ясне, кругле сонце... заході пливли маленькі хмюри хмарочки... вони намагалися одна одну доторкати і злитися в одну масу. Сонце стояло високо, високо і стерегло їх.

З евр. мови переклад

Ліб. Рабінович

А. Рейзен

ПРОШАЧКА З ДИТИНОЮ

Вона сама, прощачка, була спроможна зробити зі своїм обличчям все, що вона бажала: скривити його, надати йому вираз скорботи, вилупити распачливо очі, а коли це потрібно—то й сльози проливати... Але ось ця маленька дитина, що її вона держить на руках, зовсім нездатна до роботи, такий вилупок, їй-бо: лежить собі на руках і сміється...

Правда, дитина не винна. Тепер якраз хороший літній день, золотим дощем спадають на обличчя дитини сонячні проміння, й їй дуже подобається це тепло й світло... Вона прямо танцює з втіхи в руках прощачки...

— Чого воно таке веселе, це байстря!?!—лютує прощачка й шипає її...

Але дитина хоч би покривилася! Ось проїхав трамвай, дзвонить, дзвонить, а дитина аж ірже з радощів...

— Вона зовсім не має вигляду бідної дитини,—докоряє собі прощачка...

А сама розуміє, що дитині нічого не бракує... Її мати, в неї вона позичає дитину на кілька годин, добре її годить і пестить.

— Бодай вона вихоріла ті гроші, що я їй даю за дитину!—лається вона з пересердя, коли дитина сміється з того, їй подобалося на вулиці...

Колись,—згадує прощачка—вона мала власну дитину, це було дійсно золото; завжди воно плакало й кривилося, проходив мимо, проймався жалем; добрі дла вона робила з дитиною... та взяло воно бідолашне й померло...

Коли вона це згадує, то заливається справжніми сльозами. Дитина здивовано озиряє її, не тямлючи, що це визначає; ці сльози не довго притягають увагу дитини. Ось проїхав великий віз, що його тягнуть два коні. Дитина застрибає з радощів в руках прощачки й все поривається до двох великих чорних коней...

Переклад з евр. М. Ізгур

АВТОДОР

(Агітплакат)

I.

Кидаю
биль
по ребрах
„Гнідога“!
Хомут і дроги
в музей!
Від сьогодні
Квиток „Автодора“
У майбутнє
мене
везе!
Зрозумійте:
буть черепахами
коли час
у мить
сто
миль!

Дикунам лише
Сповненим
Жахами—
аеро,
автомобіль;
зрозумійте:
булудувать
соціалізм і—
реп жить
по ребрах
„Гнідога“...
Це ж одно,
що быть
марксистом
і молитись,
як фанатик
богу!...
Запевняю:—
з сирен хор—
милозвучніший

від
іржання
кобили!
Я—за
„Автодор“!
Я
за
Автомобілі!!!

II.

Незайманими
степами
України
крізь
пташиний
„церковний хор“,—
Вже
пливе солодкуватий
пах
бензину

і нервує
в сотні сил
ав-
то!

Крапка—
дьюгтеві,
ярмові
й „круторогим“!
Не співати більш
„Ой коню сивогривий“!
В нас
нові
асфальтові дороги
Йти ни-
ми!!!

Василь Стrepет

VII-28 p.

МАКІЇВКА

М. Димвий

...О стелиться й пливе по блакитному обрії тремтливим, легким серпанком дим над Макіївським заводом, мов з панцерника над гладким, спокійним зеркалом безмежного океану.

Таке вражіння робить Макіївський завод, коли наближаєшся до нього в напрямкові із Сталіна—другого могутнього міста Донбасу.

А згодом, коли під'їждимо до нього, вже не одним панцерником здається завод, а цілою ескадрилею. Враз над улоговинами виростають велетні—корпуси заводських цехів, переплетені у мальовничі форми. Вже не серпанок, а чорні клуби перемішані з білими кучерями пари з велетенських, химерних форм труб, в'ються вгору і розстилаються сірими хмарами.

Коли звідси, за дві години їзди від заводу, дивишся на один з цехів з величезними трубами, коли вони приглянутися, здається, вириває в падоцину гігантських труб у відкритому повітрі.

Видімо до доменного цеху. П'ять велетенських кожухів з 10-ти метрів будинок заводських, сполучені між собою довгими трубами.

Вже над гирлом цеху, починаються вагонетки з коксом. Планетарно підходять вагонетки по залізничних шляхах до вагонного цеху. Тут за хвилини вагонетки висипають свій вміст у величезну пащу, де й так само плавають, вертаються назад, щоб знову увесь день прийняти нову порцію вантажу й випустити його у широку лінійку.

Дома не наситна. Її вантаж коксу й антрацитів. Робітники-топільники відвозять до зводу вагонів руди.

Вже й кокс варять, і руда не менше, як і кокс.

На 6-й годині уже починають готувати Різак, куди під'їждять старанно обсіпаними. Метушаться на платформі робітники з величезних черевиків, піднімають підшвабені струменти: і дробки, перебрані все насвою

тік чавуну джорчить уже різчаком до обсіпаних піском формочок. Чавун мигтить і стріляє далеко навкруги тисячами іскор-зірок, заливаючи сліпучим блиском увесь завод.

Над пісчаними формами на багато метрів угору й вище тремтить вогненна пара. Тремтить доти, поки домна, знеможена, перестав підливати вогню, мовкне.

Тоді застигає—тм'яніє чавун, вкрившись чорною смагою. Рідина береться пругким чавуном.

Так робиться чавун.

Значно довше робиться сталь.

Мартен має не такий ніжний шлунок, як його сестра—домна.

Мартен живиться всіляким мотлохом. Обрізками металу, ломом чавуну, міді, заліза. Все це не потрібне, ні до чого непридатне. Але він варить це не менше як 8 годин.

В заводі 4 мартенівські печі. Вони виробляють по 30 тонн стали, а дві печі по 60 тонн.

Велетенська машина „Сарже“ грюкотить своїми залізними частинами, підвозить до печей мотлох-поживу для мартена. Завальна машина вводить у пащу печі коробку з хламом, перекидає її і хутенько їде геть.

Підручні робітники завалюють піч антрацитом за вказівками майстра. Топільники невпинно стежать за пічкою крізь маленьке „вічко“. Озброївшись синім склом, вони легко розбираються у вогнелишній печі, враз бачать, чого їй треба.

Топільники повідомляють майстра, як поводитися піч. З окремих бризок вогню, з забарвлення полум'я майстер пізнає, чи готова вже сталь.

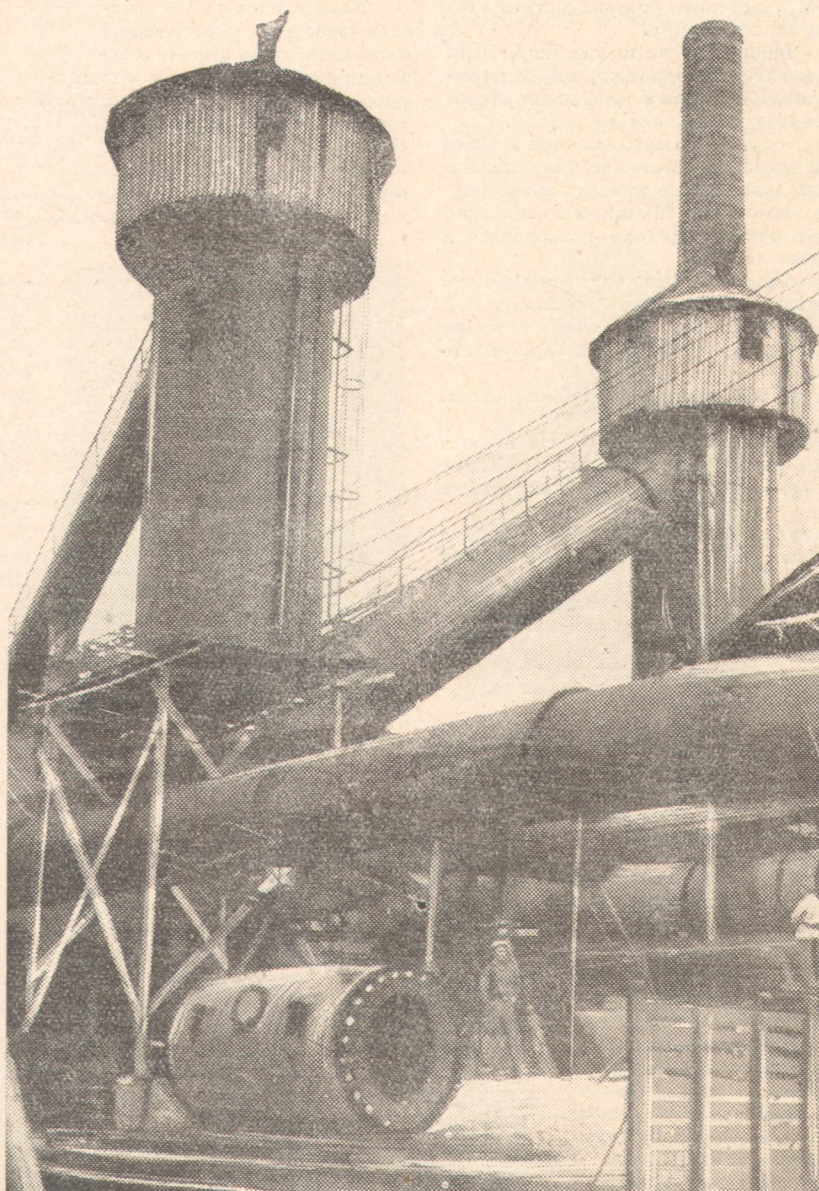
Тоді він за старою звичкою, як за молодих своїх років, закладає два пальці в рот і свистить. Внизу, на першому поверсі мартена, канавники й підручні хутенько надягають на себе спеодяг і, озброївшись батогами, зустрічають ростоплену сталь, що вогненным потоком тече з горішнього поверху. Могутній 50-ти тонний звід під'їждить до високих форм—форсунок і заливає свій вантаж—вогненну сталь.

Грубі, багатопудові, масивні надібкі стали перевантажують у вагони. Веселі кукушки-паротяги відвозять їх у вальцівний цех.

У вальцівному цеху—знову печі, але слабенькі, розпикають сталь. Пройшовши на сотнях станків тисячі операцій, сталь набирає форми тих предметів, що їх випускає завод: частин машин, струменту, деталей.

Решта цехів збирають ті частини, компонують їх, обточують, малюють.

Ось і готова продукція.

Скрубери для очистки газу на мартенівській печі у Макіївці

— Ей, держись!
Встреміли груди
вперед, гурчанням,
вдземний грім глухо гуде на багато верстов навколо.
Вдлогою багатопудовою залізною палицею з усіх сил
у пащу домни, гатять доти, поки звідти не покажеться
зеленого диму.

Залізний дим—передвісник чавуну. Хутко вирвавши пали-
вники оголюють вогненну масу. Вона тече тоненькою
Через хвилину, поборовши перешкоди, вогнистий по-

10 РОКІВ НА ПОСТУ

НА РОЗІ двох вулиць, поблизу базару—звичайний бешкет. Якийсь селянин спід поли продавав самогон (в ще споживачі його!). Йому діяльно допомагала жінка. Але мабуть, переконуючи покупців у чудовій якості первака, продавці й самі накоштувались так, що ледве язиками ворухнули. Цим скористувався якийсь аматор самогону на дурницю й зник у юрбі, не заплативши за чотири пляшки.

Забувши всяку обережність, дядько зняв такий галас, так обурювався з цього злодійського вчинку, що до справи втрутився міліціонер. Але цей був зовсім нетямучий і цілком байдужий до горя продавців—селянина й його молодих, які, гикаючи з переполоху, благали дістати злодія за всяку ціну.

Міліціонер не шукав злодія. Він заарештував подружжя, як самогонників, і, гукнувши на візника, запропонував їм рушати до району.

— За моє жито, мене ж і побито!—гірко проказав неслухняним язиком дядько й до району їхати рішуче відмовився. Міліціонер взяв його „під ручку“. Дядько розсердився й почав лаятись.

Сюрчок. Ще один міліціонер. Умовляння. Боротьба. Борсання. Але

дядько до району не хоче. Дружина теж не хоче й тягне за рукав міліціонера. Скільки не садовлять самогонника на візника, він виривається.

А базарна публіка любить такі сценки. В юрбі сміються, дають поради міліціонерам.

— Ти б його „під микитку“... Ех... неспосібні. Не знають вони цієї справи... Колись на цьому посту городовик Титсв стояв. Повірите, як дасть у вухо—враз тобі „порядок“,—каже якась худорлява постать.

— Зачем вухо... нинадо вухо. Америка полицей резинова палка єсть. Дал рука—нет рука... Ва...—з захопленням розказує асірієць, чистильник чобіт.

З великими труднощами за допомогою третього міліціонера войовничі подружжя відправляють зрештою до району. Міліціонери вжко дихаються...

У нас міліція справді не обізнана з „чудодійним“ впливом гумової палиці, далеко міліціонерові до „фізкультурних вправ“ городового Титова.

Міліціонер не має права вдарити, коли його ображають, не має права вживати зброї інакше, як у виключних випадках. Адже, коли п'яниця лізе з кулаками, навіть дає ляпаса, то це не „виключний випадок“, а випадок, так би мовити звичайний що його відносять до розряду профшкідливості.

— А хіба не читавш іноді в газетах про вибиєвання арештованих?—запитав нас якийсь недовірливий читач.

Читаємо, правда, рідко, але читаємо. Щось здається один, чи два рази за 11 років читали. Це окремі хибні апарати, що трапляються, як виняток, як повторне перекручування загальної лінії.

Уже деякий час у нашій міліції запроваджується „джіу-джітцу“, що має на меті дати міліціонерів можливість легко й швидко робити безпечним будь якого злодія. Але „джіу-джітцу“ вживається дуже обережно. Начальник Головміліції т. Якимович дав суворий наказ вживати лише ті способи, які не можуть заподіяти шкоди людині.

У день ювілею міліції перш за все хочеться згадати про ту людину, яка несе на собі весь тягар важкої праці міліціонера.

Чи знаємо ми його? Стоїть міліціонер на посту—значить все гаразд, нам спокійно, а до іншого і думати нема.

Історія міліції на Україні, шлях кожного старого міліціонера—це відбійок запеклої класової боротьби. Алже тут далеко трудніше було налагоджувати революційний порядок, аніж у РСФРР. Тільки почали будувати міліційський апарат, як

ропочались гетьманщина, окупанти, денікінщина, бандитизм.

Ворог чудово розумів значіння міліції й всіма засобами намагався розкласти окремих робітників. Він надсилав до міліції „своїх“ і вони провадили свою ганебну роботу. Всі пам'ятають, наприклад, як напередодні приходу денікінців у Харкові колишній офіцер Муладзе, що з фальшивими документами проліз до міськміліції, зробив даремну спробу захопити склеп олягу та касу міськміліції. А хіба це поодинокий випадок?

Коли червоні евакуювали Одесу, міліція залишила місто останньою. Багато з робітників міліції уходило в підпілля і провадило там небезпечну роботу. Чимало їх було викрито й по—завірячому забито.

Коли банди Тютюника, Каменюки, Махна й інших захоплювали місто, вони в першу чергу нападали на управління міліції. Скільки сторінок відважного героїзму вписали радянські міліціонери в історію революційної боротьби!

Беремо перше-ліпше повідомлення з архіву Наркомсправ:

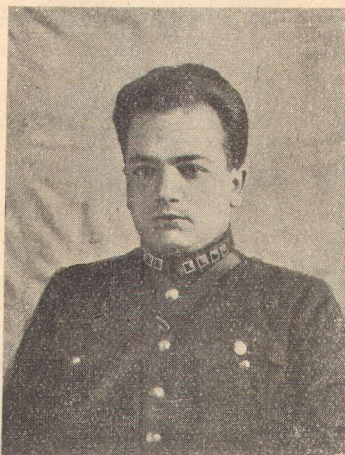

Нач. Гол. Укр. Міліції й Розшук. тов. Якимович

„Отряд Нежинской милиции, численностью 112 штыков при 15 саблях 28 апреля 1921 года в селе Дорогинки принял с бандой Махно в 500 сабель. В бою отряд милиции потерял 84 убитых, 18 раненых. Вся пулеметная команда погибла целиком“.

На Донеччині, в 1920-21 роках лютували банди Махна, Каменюки, Базова, Маслакова, Пархомова, Шаповала, „Золотого Змія“, Маруси, Фомина, Щуся, Бабихи, „Чорної Хмари“ і т. д., міліція провадила важку й вперту боротьбу з ними.

Досить сказати, що в тім часі в Україні було вбито тільки 21 міліційський загоном загинуло близько 1000 бандитів.

Нач. Карного Розшуку тов. Барановський

Вправи кінної міліції. Бар'єр

Нелюдськими тортурми відпові-
бандити, коли до їхніх лабетів по-
ся бранці-міліціонери. їм одру-
вуха, руки, ноги, вирізували на
та животах зірки, насипали в
зані черева пшениці і залишали
тупі записку — „ось вам розвер-

Міліція була роззута та роздягне-
Навіть по великих містах утримання
тільки щось 13 карбованців.
начальник повітової міліції про-
доб його звільнили з посади. Він
„благаю цього, як великої ми-
Не маю більше сил“...

І справді було над сіау. До обо-
міліції увиходило: обслугову-
всі установи, боротися зі злочин-
переводити дізнання, сприяти
зації та розквартируванню вій-
частин, надсилати громадян
роботи, сприяти провід-
боротися зі спекуляцією, контра-
антисанітарією, вигоняти під-
а головне—вдень, вночі, завжди
заготові для боротьби з банди-
Ті роки позаду. У добу мирного
цтва зміцнилась, підтягнулась

міліція. У боротьбі зі злочинністю за-
проваджено новітні наукові методи.
Але праця міліціонера, як і завжди,
важка, неспезпечна, виснажлива.

Торік ЦКК ВКП (б) відрядила спе-
ціальну комісію на чолі з тов. Стара-
никовим вивчити постановку міліційсь-
кого апарату й побуту міліціонера.

Матеріали цієї комісії надзвичайно
цікаві. Вони одкривають очі громадсь-
кості на важке життя міліціонера-пра-
цьовника, про якого часто-густо забу-
вають у нас.

Адже міліціонер, здебільшого де-
мобілізований червоноармієць, людина
з початковими знаннями, що з вели-
кими труднощами поширює свій світо-
гляд у рідкі хвилини дозвілля, є одною
з перших ланок, яка пов'язує найшир-
ші маси з владою.

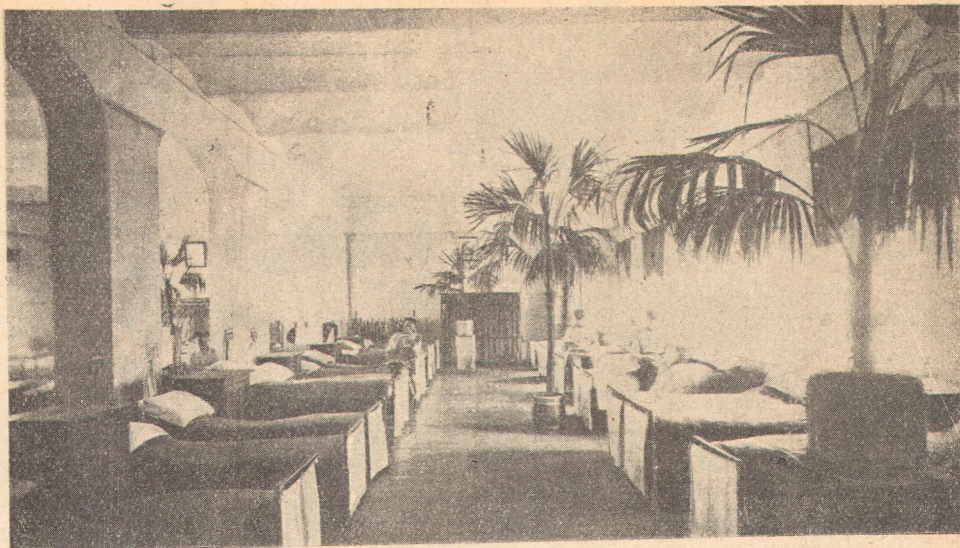
Ох, як важко пояснювати і про
Чемберлена, і про войовичі навіри Поль-
щі, і про хлібозаготівлі, і про опочи-
цію — адже з такими питаннями звер-
таються до міліціонера,—росповідає тов. Стараников. Треба
добре загартованим, щоб не зіпсувати собі остаточно
на постовій службі.

Міліціонер на посту мусить бути довіреним всіх „сердешних“
жениці, д ставати й ляпаса, бруднитися в блювотині. Не-
вночі переслідують „блатняка“ по „малинах“. П'яна
повія, коли її ведуть до району, так гидко,
брудно лається хрипким голосом. Вона плю-
ється. А чи не сифілітичка вона. Адже й
у нього жінка—діти... Як чудно: тільки-но
сперечатися з блатняками, повіями, п'яни-
цями і—раптом почати панькатися з підки-
нутим немовлятком, що так жалісно пищить...

Є люде, що недовіриливо ставляться до
роботи диригента. Що він там розмахує,
мовляв, паличкою! І без нього граймуть.. Чи-
мало людей так само ставляться до міліціо-
нера, який керує вуличним рухом. Хіба
без нього шофери й вагоноводи не
нають, як проїхати?

А ось поговорить з харківськими
вагоноводами й шоферами, і вони
вам скажуть, яке велике знач-
чіння має для загальної безпе-
ки винят ове напружене й ва-

жке „диригент-
ство“ міліціоне-
ра. Ви дізнає-
тесь також, що
шофери й ваго-
новоди зробили
складчину на по-
дарунок постово-
му міліціоне-
рові на розі ву-

Інтернат міліціонерів 2-го району

лишь Свердлова й Енгельса в подяку за особливо чітку роботу*
В апараті міліції є ще багато хиб. Взяти хоч питання з „не-
рухомими посадами“, коли міліціонер бачить за півквартила од
себе бешкет, але не має права залишити поста, а іншого міліці-
онера саме і нема. Трапляється неуважність, брутальність з бо-
ку виснажених, знервованих до останнього міліціонерів.

Чимала частина провини
припадає тут і на нашу громад-
ськість, яка часто забуває за
життєві потреби міліціонера.
Та ж комісія Стараникова наво-
дила чимало випадків, коли мі-
ліціонерам лодилося при шу-
кани кватирі по житлокопах
переодягтися в цивільний одяг,
інакше з ним не розмовляли,
багато адміністративно-військо-
вих секцій міськрад жодного разу
не зазирали до міліційських гур-
тожитків і т. д. Правда—це

тільки
окремі
випад-
ки, але
вони
пока-
зують,
як де-
кто із
наших
грома-

Комсомолка-міліціонер

дан ставиться до міліціонера. З та-
кими явищами слід боротися і бо-
ритися як найзавятіше.

Адже міліціонер працює на ко-
ристь робітничої держави не гірш за
якого небудь „спеца“. Праця його
важка й відповідальна, а подекуди й
небезпечна,—отже за неї він пови-
нен мати відповідну відплату. Інакше
важко буде боротися з хибамі, що це
іноді трапляються в роботі міліції.

Може нам справді треба було б
здійснити пропозицію тов. Стара-
никова про заведення трьохденної
міліційської повинності для всіх
громадян, щоб зміцнити революцій-
ний лад і щоб дати суспільству
правильну уяву про те, як доводиться
запроваджувати цей лад.

Це росплющило б очі багатьом
на таку аксіому, що міліціонер по-
перше теж людина, людина, що пра-
цює за надто важких умов, людина,
що робить велику громадсько-по-
літичну справу.

Людина, що охороняє наш з ва-
ми покій, читачу.

Я. Брік

Вихованець Р.-С. міліції
Херсонської окр., кол. без-
притульний—Архип

Найстаріший мілі-
ціонер

Трохи до міліціонера,—росповідає тов. Стараников. Треба
добре загартованим, щоб не зіпсувати собі остаточно
на постовій службі.

Міліціонер на посту мусить бути довіреним всіх „сердешних“
жениці, д ставати й ляпаса, бруднитися в блювотині. Не-
вночі переслідують „блатняка“ по „малинах“. П'яна
повія, коли її ведуть до району, так гидко,
брудно лається хрипким голосом. Вона плю-
ється. А чи не сифілітичка вона. Адже й
у нього жінка—діти... Як чудно: тільки-но
сперечатися з блатняками, повіями, п'яни-
цями і—раптом почати панькатися з підки-
нутим немовлятком, що так жалісно пищить...

Є люде, що недовіриливо ставляться до
роботи диригента. Що він там розмахує,
мовляв, паличкою! І без нього граймуть.. Чи-
мало людей так само ставляться до міліціо-
нера, який керує вуличним рухом. Хіба
без нього шофери й вагоноводи не
нають, як проїхати?

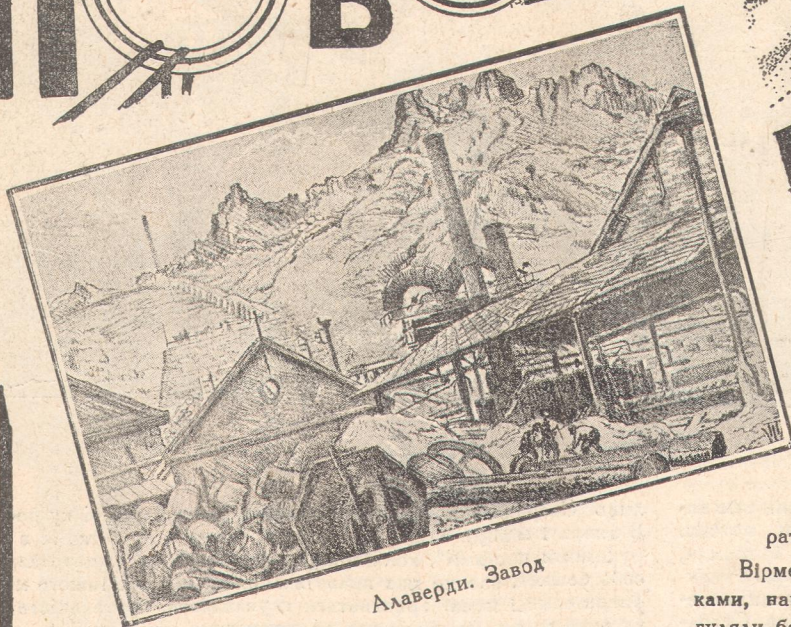
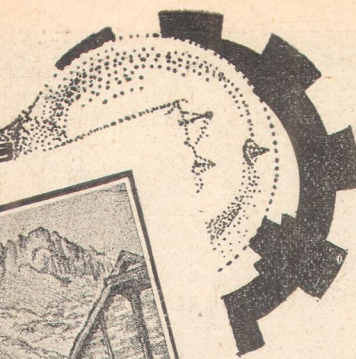
А ось поговорить з харківськими
вагоноводами й шоферами, і вони
вам скажуть, яке велике знач-
чіння має для загальної безпе-
ки винят ове напружене й ва-

жке „диригент-
ство“ міліціоне-
ра. Ви дізнає-
тесь також, що
шофери й ваго-
новоди зробили
складчину на по-
дарунок постово-
му міліціоне-
рові на розі ву-

Знаєла багато злочинів у Харкові й
окоузі

НОВА

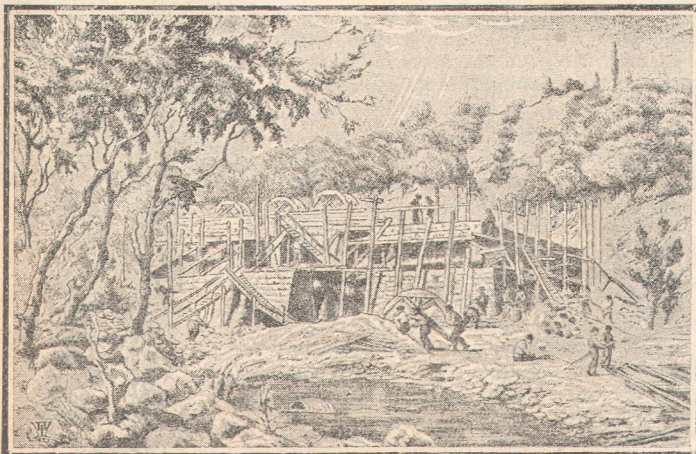
Алаверди. Завод

Нарис М. Евенлева

Мал. худ. П. А. Шилінговського

... Коли мандруєш по Вірменії—в прудкобіжному авті або „на своїх“,—посамперед кидається в вічі надзвичайна строкатість природних, економічних та побутових умов цієї маленької країни. Низини й полонини—спека, задушливе повітря, болота, оживлі поля, малярія, москити. Трохи вище—на узгір'ях—виноградники, садки, хміль, волоські горіхи. Три години їзди в автомобілі—і краєвид знову гостро міняється—замість Араратської низовини—високі шпилі гір, позбавлені всякої рослинності. Серед крутих скель відбиває блакиттю гірське озеро Севан, що протягом дев'яти місяців на рік неприступне для туристів. Гюнійський перехід, межигір'я—Деліжанське й Кара-кліське—густі соснові ліси—закавказький Тироль... Тут тяжкі переходи і майже непроїжджі шляхи—щоб проїхати від Ерівані до Горису треба витратити три-чотири дні, а тут усього яких небудь двісті кілометрів.

По Зангезурові й Даралагезові—ні пройти, ні проїхати.. Пустелі Арарату й Алпачаю змінюються на багатоводу місцевість Лорі-Бомбак. А там знову—глушина, каміння, Зангезурська височина, що її місцеве населення справедливо назвало

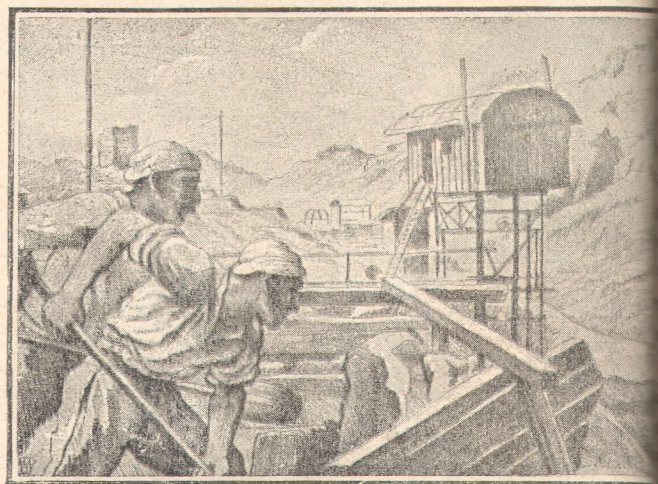
Ерівань. Будова гідроелектростанції

„Пекельною брамою“. Суворий, за-
даний край...

... Важко назвати інший нарід, чи історична доля склалася б так трагічно, як у вірмен. Важко знайти чи будь яку іншу частину на території безкрайого Радянського Союзу, що зазнала б такого глибокого економічного зруйнування підчас імперіалістичної та громадянської воєн і стількох стихійних злигоднів, як Вірменія...

Татарсько-вірменська різня. Переслідування з боку турків. Біженство. Дашнацькі банди. Землетрус у Ленінакані. Приморозки і сильні градобіи в 1925-26 рр. Після війни в Вірменії—повне зруйнування—засівна площа скорочується на сімдесят п'ять процентів, худобу зайнято або вирізано—лишлася ледве одна третина, система зрошення зруйнувалася, культури бавовника й винограду гостро скоротилися. Стали бавовняні фабрики й кон'якові заводи, затихли мідні копальні Зангезура й Алаверди. Обезлюділа вся Араратська долина.

Вірменське селянство, тероризоване курдськими наскоками, намагалося втекти далі від кордонів. На шляху гуляли банди. Хвилі біженців із Туреччини заливали рос-

Алаверди. Рудні

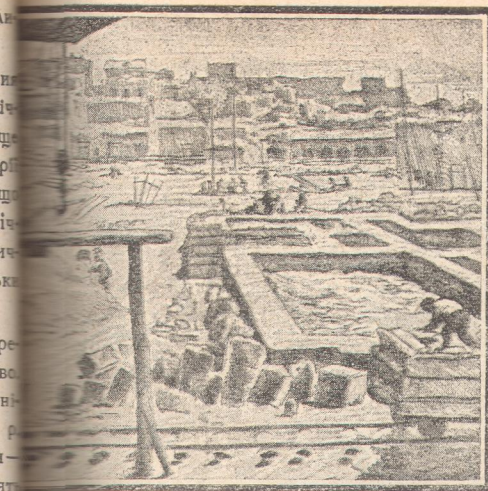
шматовану країну... В таких умовах почалася повільна відбудова країни, в крові і муках народилася нова радянська Вірменія—дев'ять повітів із загальним числом мешканців близько одного мільона і з центром в Ерівані. Відновлюється скотарство. Хутким темпом іде розмноження дрібної худоби і кількість її перевищила вже передвоєнні цифри. Черев великої худоби ще не досягла передвоєнного рівня, але вона хутко зростає.

Ступнево поширюється і засівна площа, що складає тепер 93,5% передвоєнної. Розвиваються меліоративні роботи.

В Ерівані й Ленінакані почали робити електростанції. Використовується „біле вугілля“—енергію гірських річок, водоспадів. Починається реконструкція сільського господарства Вірменії на новій технічній базі.

Щиро допомогли братерські республіки радянської Вірменії,—відбудовується Ленінакан, що його зруйнував землетрус.

В ділянці промисловості радянської Вірменії зараз і одночасно і відбудовний, і реконструктивний процес. Посаперед відновляється мідна промисловість, де довелося починати майже на порожньому місці: всі копальні і

тан. Будівництво

здеське майно розграбовано, розкрадено, а робітники порозбігалися по

французи-концесіонери привезли мідні і мідні копальні Вірменії було Зангезурські мідні підприємства сту-

промисловості—винно-кон'якова—меха. Завод „Арагат“ майже не по роботу лише через катастрофічний в Вірменії. Зараз, в міру росту ться і винно-кон'якове виробництво: же на сімдесят процентів.

мисловості Вірменії проведено повну базовно-очисні заводи ліквідовано реджено на двох великих заводах, передвоєнну.

барні. Виникають нові для Вір- текстильна, миловарна, олійна

змученої країни влило нову кров, Вірменії вкладено нові мільйони, ів. Лише за останні чотири роки ію промисловості та сільського електробудівництво, комунальне шляхове будівництво та на соці- втрачено 55 міль. крб. Сюди ще відбудову залізниць та відбудс-

в Албаша

... Мало землі в Вірменії, і погано родить ця земля, багато тут посушливих районів. Але п'ядь по п'яді за допомогою меліорації відвоює Вірменія рілля й пасовиська у болот, але сітка нових каналів — Ечміядзинський, Ширакський, Евджиларський — уже прорізують посушливі місця і напувають землю живлющою водою: в Араратській та Арпачайській низовинах умови сільськогосподарства, завдяки іригації, значно покращали протягом двох-трьох років.

... Вірменія електрифікується. Крім Ериванської та Ленінаканської станцій будується могутня Дзорагезька станція могутністю в 22 тис. кіловат. Інтенсивно розвивається й житлове будівництво. Міцніє кооперація, що нараховує в своїх лавах уже понад сто тисяч чоловіка і має двадцятимільйонний обіг.

... Загоює свої рани Вірменія. З колонії царської Росії та хижацького чужоземного капіталу вона обертається на вільну, сильно радянську республіку.

Уявлення про радянську Вірменію асоціюються з ім'ям Фрітгофа Нансена — „величнійшій душі людства“, — як казав Роллан. Зовсім недавно Нансен видав книгу, що її варто було б перекласти на всі мови світу. Книгу цю присвячено історичній долі Вірменського народу. „Обдурений народ“ — така назва книги і ось про що ця книга розповідає: як верховний комісарліги націй, у справах біженців, Нансен надзвичайно уважно познайомився з Вірменією та вірменськими колоніями в Греції. Разом з капітаном Квіслінгом та іншими кваліфікованими експертами, Нансен на протязі двох місяців мандрував по Вірменії. У наслідок цих подорожів стало очевидним, що навіть для незначного господарчого відновлення цієї країни потрібно не менш як 10 мільйонів фунтів стерлінгів.

Все це — лише на організаційні та меліоративні роботи.

В такому плані й склав Нансен доклада Лізі Націй. Але... там вже забули про 5 мільйонів фунтів стерлінгів, що належали вірменському народові. Гроші ці було депоновано, підчас війни в берлінські банки.

Про це забули й відмовили Вірменії в допомозі.]

Ширакський канал

ВІРМЕНІЯ

Авто-карнавал 1-го Всеукраїнського з'їзду Автодора. Делегати з'їзду зустрічають машини карнавала

ПРОЛЕТАРЮ, НА АВТО!

Форд, Шевралс, Бюїк, Каділлак, Додж, Студебекер, Дженераль Моторс Корпорейшн, компанії всілякі—це фірми, трести, марки, концерни американської автопромисловості. Коли американський янкі величає себе нацією на колесах, він по своїй класовій несвідомості має рацію. Все ж настане час, коли він величатиме себе: — класою на колесах.

* *

На 1-е січня 1929 року в усьому світі було понад 30 млн. автомобілів, з них на Америку припадає 24 млн. штук. Цифра—нічого сказати.

— Навіть волоцюги пересуваються там на автомобілях.

Ось так якийсь там Джон Бродяжс, людина без певної професії та з бажанням нічого не робити, вижебравши чи прилбавши правдою або неправдою якийсь там 10 доларів — купить за 7 доларів старого „форда“, за решту горючого і гайда в дорогу... на власному автомобілі просити милостині в багатіших за нього джентельменів.

Це американський курйоз, на жаль сумний для нас, бо: — кожна п'ята людина в Америці має власний автомобіль, в нас же один автомобіль на 7 тис. населення.

Найбільший автомобільний американський тиз—Форд виробляв досі над 7 тис. штук автомобілів, а до 1-го квітня цього року гадає збільшити своє виробництво до 10 тис. штук машин. Своїми

фото „Ратас“

працюючи круглу добу його заводи що хвилиночки випускають по 7 нових „фордиків“. А 30 років тому автомобілі в Америці можна було порахувати на пальцях, хоча може довелось роззутися...

Такий прогрес зробила Америка в автобудівництві за кілька десятиріч. З не меншим темпом почав розвиватися автомобілізм і в Західній Європі.

* *

Наш Союз стоїть на одному із останніх місць щодо числа автомобілів. І не дивно—причин цього єсім відомі. Царський урядові аж ніякого не було індустріальної країни, до культури піднесення робітничого класу й селянства.

А далі революція, номічна руйна, громадянська війна...

Міський авто-мото-перебіг, організований Окравтодором

до автомобілізації було тоді проле-
гові. За махнівською
на бездоріжжях
обієм не вженешся
лихоліття
ики й селяне стали
стати та плуги, ста-
мирну працю на
соціалістичного бу-
теа.

звучу гасло могутнє:
Не тільки наздо-
але й перегнати
промисловости
істичних країн.

Зводи-велетні, „Вол-
рой“, Дніпрельстан
цьому запорукою.

ною із головніших
ділянок соціалі-
ського будівництва є
білізація країни. Не
отже цій справі
ми часами над єть-
ого величезного зна-

Справа ця нова, шляхи
ські старі, зношені,
ватизм населення—

овні вороги великої ідеї автомобі-
Проте, починаючи з середини 1928
широко сколихнулася громадська
навколо автомобілізації країни.
автомобілізма в (РСР тов. Осин-
дзів, що наш Союз, при широкій
всіх трудящих, зможе швидко
та взяти темп розвитку авто-
ма західноєвропейських країн.

організації товариства друзів
білізма та добрих шляхів нині вже
факт. За короткий час існування
організації (не більше півроку) на

фото „Ратая“

З'їзд кинув гасло:

— Через автомобіліза-
цію до соціалізму.

Шляхи автомобілізації
не легкі. Потрібні коло-
сальні матеріальні ресур-
си, потрібна як найбільша
ініціатива всіх трудящих.

Розвиваючи автомобі-
лізацію, не слід забувати
і про розвиток шляхового
будівництва. Уряд асиг-
нує на цю справу величез-
ні кошти, селянство бере
участь у будівництві че-
рез самооподаткування та
трудгужовинність. Вели-
кі шляхові магістралі об-
саджуються деревиною.

— На Україні треба
негайно почати будувати
автотракторний завод з
великою випускною спро-
можністю, — сказали деле-
гати з'їзду Авто ора.

Хоча і проєктується
організувати в Союзі ве-
ликий автомобільний за-
вод з виробництвом деся-
ток тисяч машин на рік

за участю чужоземного капіталу, проте
це нас не повинно задовольнити.

— Ми повинні мати наше, радянське
виробництво автомобілів.

З'їзд друзів автомобіля й добрих шля-
хів заклав підвалини для дальшого роз-
витку темпу індустріялізації країни через
автомобілізм, зрушив ґрунт для засіву
нового соціалістичного зерна.

Недалеким той час, коло мелітопіль-
ська розвалиста гарба та херсонські ко-
вані ходи стануть м'єйни й речами.

Мірко Надістрияний

фото „Ратая“

Авто-карнавал. Раднаркомівська вулиця

Україні — Укравтодор втяг до своїх лав
уже понад 100 тис. членів — робітників та
селян, що своєю ініціативою допомагати-
муть урядові в здійсненні автомобілізації
країни.

Перший всеукраїнський з'їзд друзів ав-
томобілізма й добрих шляхів, що відбувся
в столиці України від 1-го до 4-го лю-
того, з усією категоричністю підкреслив
потребу розпочати нову еру культурного
розвитку країни, повести найрішучішу бо-
ротьбу з культурною відсталістю та техні-
чною неписьменністю населення.

Плакати Автотору

Цигане

Нарис Вл. Зоріна

Цигане, це напівкочове плем'я, не досить ясного походження, що розсорошилося по всій Європі, в більшій частині Азії, Північній Африці і перекинулося навіть до Америки. Племя це у різних народів мало і має цілком різні назви. Самі себе цигане звуть „ром“, себ-то людина. Ім'я циган поширено більше в Середній і Східній Європі, тоді як у Західній—звуть їх найчастіше „егіптянати“, у Франції „богеомою“ (bohemiens), в Іспанії „гітанами“ (gitanos), в Угорщині „фараоновим племям“, у Греції „антисинканами“.

Порівнянне вивчення санскриту*) та індуських і циганських діалектів привело тепер до загального переконання, що цигане—вихідці з Індії. Літописи свідчать, що в різні частини Азії й Європи цигане прийшли в різний час (між IX і XV віком) і різними шляхами. В Росії про них згадується вперше лише біля 1500 року.

Про число циган, як взагалі, так і в окремих країнах, про рухливість їхнього побуту і опір всякій реєстрації, існують найсуперечливіші дані: де-які називають число 1, інші—до 5 міл. Найбільше циган у Румунії (до 250 тис.), і в Угорщині (майже така сама кількість). На Балканському Півострові їх 140 тис., в Росії—60 тис., Іспанії—до 30 тис., у Франції і Німеччині—близько 4 тис., в Азії—понад 100 тис.

Мова циган являє в різних країнах істотні відміни, але має явні сліди одного кореня. Так, лише в одній Європі нараховується 14 діалектів циганської мови під впливом тих пануючих народів, що серед них живуть цигане. З антропологічного погляду близькість циган до індуських племен так само більш-менш кидається в вічі.

Цигане мають великі музичні здібності, грають на різних інструментах, танцюють, співають і складають оригінальні мотиви та пісні.

До релігії ставляться індиферентно, приймаючи залюбки релігію, що панує в країні: вони католики, православні, магометане, але скрізь з великою долівкою своїх окремих обрядів та звичаїв, одержаних ними у спадщину від предків. Чоловік, одружившись, переходить у рід дружини, а не навпаки. У багатьох зберігся родовий лад. І велику роль відіграє старшина, або голова роду чи циганського табору.

В наслідок невідповідності їхнього побуту з побутом решти населення Європи, поширення серед циган значних вад, злодійства, ошуку, і оригінального їхнього морального складу,—цигане майже скрізь зазнавали значних, іноді суворих утисків та переслідувань.

Зокрема в Росії за царату цигане в величезній кількості кочували здебільшого по Бесарабії. Право обробляти землю і взагалі право на осіле життя було віднято в них. Гнані з місця на місце, вічно кочуючи без засобів до існування, цигане мимохіть жили з того, що взагалі доступніше людині, по-завваженій всіх прав, почасти зі злодійства, почасти з дрібного ремесла, почасти—з ворожіння та інших засобів експлуатації темноти.

*) Найстаріша мова народів Індостану, що нею писано святі і вчені кноти індусів. Перестала бути живою мовою за кілька віків до Р. Х.

Добрі старі царські часи так усіх настренили, що цигане, як прокажених, не тільки влада, а й населення. Багато було якому небудь таборів циган зупинитися поблизу встановленого пункту, як усіх собак спускали з ланцюга.

В Бесарабії після організації радянської влади багато циган почали було обробляти землю. Поблизу міст Рені, Ізмаїл, Кілії, коло ріки Дунаю—групувалися табори. Цигане брали активну участь і в роботі додільних совдепів. В

ка армія здорового, культурного народу здобула людських прав. Два-три роки—і цигане покинувши кочовий побут, а також крадіжки, шахрайство, що завжди тривожили населення, обернулися б в осіле життя, чесних трудящих. Румунія в один раз розбила все і кинула циган сарабських циган у найлишні умови, що працюють до крадіжок і шахрайства. Але багато циган не примирилися цим і втекли до країн Рад, щоб продовжити чесне життя.

На Україні, особливо в округах: в Зинківській, Миколаївській, Одеській і Криму—циган багато. В Токмаку, наприклад, цигане живуть осіло і обробляють землю. В м. Харків цигане теж є. В київській вулиці кілька років був розташований табір до 300

В минулому році серед цих циган я зустрів одного свого земляка цигана—молдаванина Жenessко. Багато років тому я ще водив табір у Бесарабії. Пам'ятаю, як Жenessко довго й паляче говорив мені про те, що треба дати циганам землю, що треба зібрати їх докупи і що цигане можуть чесно працювати і користь державі трудящих. Жenessко говорив, що і волюсть хочуть свою, і книгу свою. Сміючись він сказав, що цигане ділі більш радянізовані, ніж ті, що мають свої будинки, бо цигане женяться і хрестяться, а іноді і вмирають без попа. І живуть в таборі колективно, на рівних засадах. В бесіді зі своїм земляком та його товаришами я залюбки провів цілий день.

Через кілька днів я знову відвідав своїх земляків і привіз з собою газету, що в ній було надруковано мій допис: „Цигане на Україні“. Читати газету ми зібралися біля будинку на зв'язку. Галасливий табір наче завмер. Цигане посідали коло мене.

Раптом позад мене задзвеніло намісто. Я оглянувся. Жenessка підійшла молода, чарівна циганка, перегнула гадюку свій стрункий стан, сперлася об дрючок ліктем і втопила свої діаманти в далекий обрій.

— Дочка—вся в матір,—махнув головою в її бік Жenessко.

— Вчити б її,—сказав я.

— Вже навчилася, ворожить краще за всіх наших жінок,—всміхнувся він. Донька почула ці слова.

— Кароший, клади руку твій—погадаю,—нагнулася вона до мене. Але коли я почав говорити до неї її мовою про те, що я був би дуже радий, коли б моя землячка вчилася і, ставши освіченою людиною, принесла б велику користь циганам, вона сердито глянула на мене і її обличчя злегеня почервоніло. Погляд упав на землю, красиве чоло її, край якого ховався під червоною пов'язкою, прорізала маленька зморшка. Циган

13

Білоруські театр

РАДЯНСЬКА Білорусь мав 4 державні театри: білоруський 1-й державний театр, білоруський 2-й, білоруський пересувний і державний єврейський театр, відомий уже Україні з його гастролів у 1928 році.

Чотири білоруські театри—це одно із завойовань Жовтневої революції. До того часу навіть слабі спроби любителів організувати театр були неможливі в умовах царату, що дивився на Білорусь, як на „искони русский край“.

Перший організувався білоруський перший державний театр. Він виріс із заснованого в 1918 році „Т-ва білоруської драми й комедії“.

Той театр, по суті реалістичний, посунав вперед справу розвитку білоруської театральної культури, став масовим театром, улюбленцем робітників БСРР. Вистачить вказати, що його вистава „Кастусь Каліноускі“ пройшла щось із 120 раз.

Успіхи театру в значній мірі треба визнати за заслугу його режисера й драматурга А. Міровича, що зумів сформувати досить міцний колектив із акторів—професіоналів старого театру та любителів.

Майже рівночасно, спочатку в формі любителівського гуртка, виник білоруський пересувний театр з керівником І. Голубком на чолі.

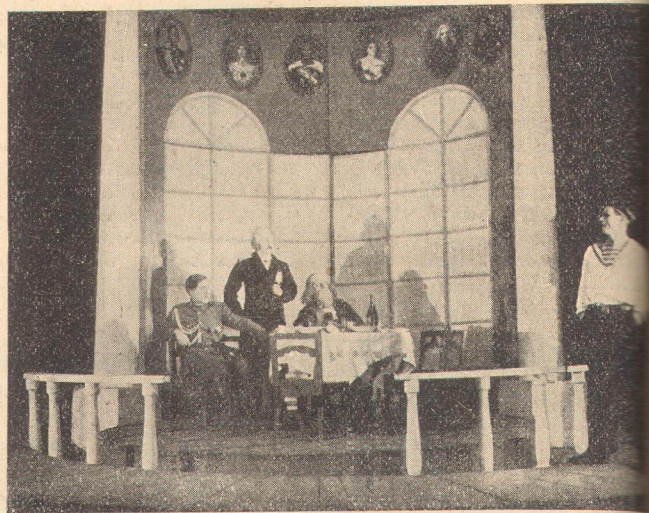
Нема мабуть у Білорусі такого закутка, куди не заглянув би театр „Дядзьки Голубка“. Не дурно на десяти роковини БСРР Раднарком надав Голубкові звання народного артиста Республіки.

Але вкупі з ростом культурних потреб трудящих виникала й потреба створити новий театр, що пройшов би певну школу. Той театр мав створювати такі культурні цінності, що поставили б білоруський театр на одному рівні з кращими театрами союзних республік.

З такою ціллю Наркомос Білоруси восени 1920 року за-снував у Москві при москівському другому художньому театрі білоруську студію.

Щороку набирали до цієї студії найталановитіших робітників і селян.

Тут під проводом найкращих сил москівського другого художнього театру на протязі п'ятих років проходили уч

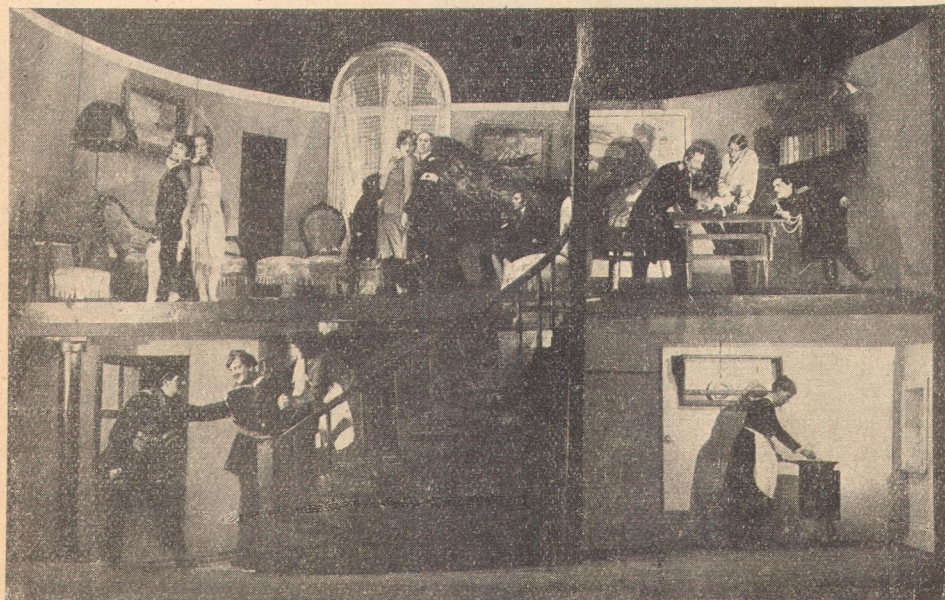
„Каля тэрасы“ М. Грамики. Оформлення худ. А. Бразера, постановка С. Марголіна

актори білоруського другого державного театру. Пройшовши відому школу Станіславського, так звану школу техніки

різних переживань, театр ще тоді був студією, показав свої величезні досягнення. Вистави „Цар і сім'я“, „Сон літньої ночі“, поставлені ще в студії і ставлені досі, мали і мають величезний успіх як зразки широким можливостям театру.

Єдність художньої школи, єдність акторського колективу, в останні часи і тверда ідеологічна установка роблять цей театр, незважаючи на його молодість, одним з найкращих театрів БСРР. Широкий діапазон роботи (від народної п'єси „Цар і сім'я“ до побутової сільської „прадвесні“) дає великі можливості діяльності шукання художніх форм.

Це своєю чергою визначило й завдання театру. Використовуючи досвід старішої театральної культури, театр повинен зараз створити нову форму білоруського театрального мистецтва. Це завдання ускладнюється тим, що білоруський театр не має досвіду старішої театральної культури. Тому доводиться йому раз-у-раз експериментувати, шукати нових шляхів досліджувати народну творчість і світавати її в нових театральних

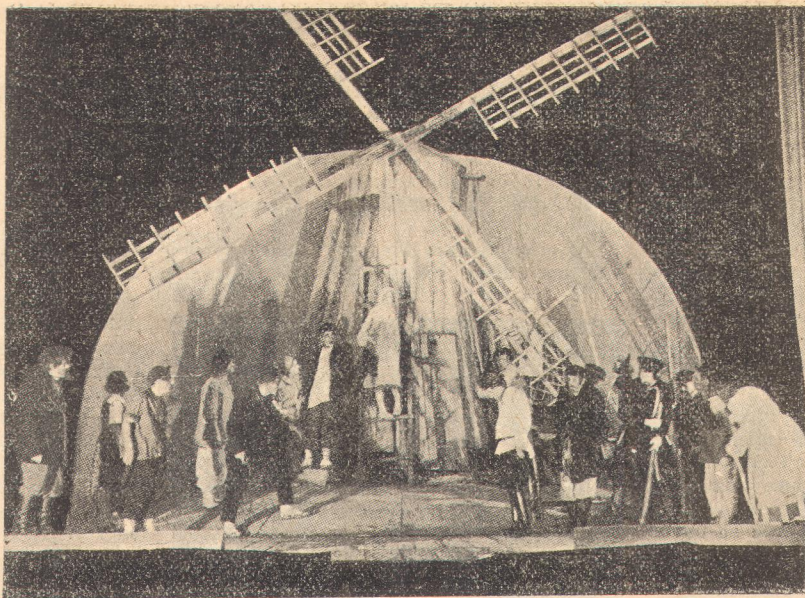

„Разлом“. Постановка С. Розанова, оформлення худ. Ю. Гольц і Шевалдимова-Єфремова

Театр проходить та повинен пройти по су- той самий шлях шу- що його пройшов ітський „Березіль“.

Вистави „Цар Макс- іан“, „Сон літньої но-“, „У минулы час“, „На прадвесні“ свідчать, що цій частині завдання, і з великими труд- ами, іноді може й промісами, театр роз- ву. Не менше важливе ання, це синтез ви- художніх на ціональ- форм театрального ства з певним судо- тарським змістом, яка тих форм із су- стістю. Труднощі роз- ання цього завдання аблює ще й те, що руська драматургія, посувається вперед шляху створення цін- з пролетарським ством, проте, молода. тимчасовий, викли- коною потре- вих театр знайшов

ставі двох кращих руських драматичних творів „Разлом“ енева і „Рельсы гудят“ В. Кіршона. Їхньою виставою те- звав певний ідеологічний нарядок, не знижившись zarazom простого наслідування, а зберігши своє художнє обличчя. користуючись увесь час кращими художніми силами (режисери Смишляев, Афонін, художники Нікітін, Айзенберг, композитори Гречанинов, Шеншин, Половін- Оранський та інші), театр ставить собі за завдання вихо- власні кадри, тісно зв'язані з побутом, культурою та Білоруси. Ще в студії вилучено режисерську групу,

„На прадвесні“ М. Іллінського. Постановка С. Розанова, оформлення худ. Н. Айзенберга

що проходила додаткове навчання. Ця група пов- нотою виправдала себе на практичній роботі в театрі (Санніков, Мік- вич, Сергейчик). Рівно- часно притягується й бі- лоруських художників (оформлення „Каля те- расы“ Бразер).

Цього року театр у третьому сезоні працює в Гомелі, де зловув собі вже велику популярність серед трудящих. В його репертуарі крім праць, зроблених ще в студії („Цар Максимилян“, „Сон літньої ночі“, „У минулы час“), йдуть: „Каля те- расы“ М. Грамики, „На прадвесні“ М. Іллінсько- го (оригінальні п'єси), так само й перекладні „Разлом“, „Коли піють півні“ та „Рейки гудуть“.

Щоб зміцнити зв'язок з українськими театрами, гадають ще цього року поставити одну з най- кращих українських п'єс.

Для цього налагоджено зв'язок з українськими драматургами Кулішем, Дніпроським та іншими.

Крім цього Наркомосвіта Білоруси провадить переговори з Наркомосвітою України в зв'язку з запрошенням до Мінську театру „Березіль“, і рівночасним виїздом білоруського 2-го дер- жавного театру до Харкова й Києва.

Треба гадати, що такий обмін і тісніший зв'язок між теат- рами УСРР і БСРР матимуть не абияке значіння в справі розвитку театральної культури тих братніх республік.

ЕН.

10 РОКІВ МІЛІЦІ ТА РОЗШУКУ

Командний склад міліції приймає парад

Який близький до нашої сучасності цей вчений, критик і поет, що народився двісті років тому! Лессінг був сином духовної особи, йому призначувало богословську кар'єру, але він відійшов від неї. Він вів неспокійне мандрівне життя, поки йому не пощастило дістати посаду бібліотекаря у одного німецького герцога. Тут в останні десятиріччя свого життя Лессінг до дна випив чашу злісних примх маленького тирана.

Як письменник, Лессінг працював у найрізноманітніших галузях—писав памфлети, критичні статті і п'єси. Але в усьому в нього були завдання політичні та антирелігійні.

Сам Лессінг не вважав себе за великого художника, але він знав, що за допомогою мистецтва і особливо театру—можна сильно впливати на суспільні погляди й переконання.

Німеччина в той час жила французькими п'єсами, але третя верства—буржуазія, що зростала, хотіла свого театру, повставала проти диктатури мистецтва французьких королів. Лессінг вважав Корнеля і Расіна за суто надвірних письменників. Він вважав за непотрібну всю чепурність їхніх п'єс, усю штучність їхніх королів, богів і героїв, він хотів дати не дворянських героїв, хотів перенести дію з палаців у будинки нової буржуазії, дати національну п'єсу. В комедії „Мінна фон-Барнгельм“ Лессінг розказав про відставного офіцера, що не хоче одружитися з багатою дівчиною, щоб не продати себе. Це дуже вузька тема, але Лессінг розробив її чудово. Цікаво, що введено там прекрасні народні типи джури й волоцюги в реалістичному освітленні. Ця п'єса і нині не сходить з німецької сцени. В „Емілії Галотті“ введено розпусного князя, що переслідує молоду дівчину. Вона бореться з обласником, але рівно-

часно кортить їй зазнати двірських роскошей. Її батько вбиває князя. В тій п'єсі Лессінг висловив свою зненависть до дворян і влади.

Драма „Натан Мудрий“ мало сценічна, але вона сповнена такої широкої

думки, що зараховано її найбільших творів світової літератури. Це останній акорд антирелігійної боротьби Лессінга. Все своє життя він боровся проти половинчастих освітників, що переплітали філософію з теологією. Замість лютеранства вони проповідували розумне хри-

стіянство. Лессінг говорив про нього: „Не знаєш, де тут християнство, а де розум? Духівництво вважало Лессінга за небезпечнішого, ніж половинчастих освітників і провадило з ним боротьбу не варт.“

В „Натані Мудрому“ як головну позитивну особу введено єврея. У всій світовій літературі до Лессінга такої приклади не було. Були дві п'єси, в євреї відігравали центральну роль: перша — „Мальпійський жид“ Марло, в єврея зображено якимсь дивоглядом друга — „Венеційський купець“, але Шекспір — особа двоїста, скоріш навіть антипатична, а тут Натан Мудрий виступає як учитель і для мусульман, і для християн. Натан навчає того, що релігійні розходження не повинні відштовхувати людей одного від одного. П'єса закінчується одруженням молодої пари різних національностей і релігій. Не диво, що цю драму ненавидять усі антисеміти й дотримоно шукають євреїв серед Лессінгових предків.

Свою п'єсою Лессінг хотів заперечити ту готову істину, що її подають різні релігії, хотів показати, що коли християнин загрожує мечем „Во ім'я господи“, то він дуже далекий від праведника. Лессінг боровся проти нетерпимості, неминучого елемента кожної релігії, тієї нетерпимості, що з неї служители церкви роблять культ. Коли перший висновок з „Натана Мудрого“ такий, що релігія — приватна справа, то дальший розвиток цього положення веде до другого висновку: треба боротися з усякою релігією, бо вона править за зняття для соціального гноблення. Нині, коли минуло з того часу два століття, це стало аксіомою, але за часів Лессінга це було лише сміла теорія, що її він зумав блискуче довести. І. А.

БОРІТЬБА ЗА ВРОЖАЙ

Некультурні методи господарювання призводять до того, що чорнозем український, своєю якістю ледви чи не найкращий в Європі, дає дуже низькі врожаї. Ниви українські, оброблені ще прадідівськими засобами, дуже залежать від метеорологічних умов і найменша посуха може спричинитися до недоїду. А це в свою чергу дуже шкідливо відбивається на всьому нашому народному господарстві. Отже не диво, що минула сесія ВУЦВК'у пройшла під гаслом індустріалізації сільського господарства і заведення нових, наукових методів у хлібо, обстві. Трактор, штучне угноєння, меліорація, інтенсивні культури, науково обгрунтований сівозмін—ось арсенал зброї, що висувається на боротьбу з недородами та й взагалі з низькою родючістю наших ланів.

Намічену сесію ліній продовжує Радянський уряд. До праці притягнуто найвизначніші наукові сили й установи та організації, так чи інакше зв'язані з сільським господарством. Робота йде спільно, бо перші негайні заходи слід перевести в життя ще до початку весняної засівної кампанії, щоб надалі продовжувати працю вже в плановому порядку.

На фотографії праворуч—засідання комісії в справі піднесення врожайності. В центрі сидять т. т. Буденко, проф. Єгоров, проф. Тумаровський, окр. агроном Алов і зав. зем. відділу Підгосць

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

ВЕЛИКУ
ЩОДЕННУ
ГАЗЕТУ

„ВІСТІ ВУЦВК“

ТА ЩОТИЖНЕВИЙ БАГАТО-ІЛЮСТРОВАНІЙ ЖУРНАЛ

„ВСЕСВІТ“

Газета „ВІСТІ“ дає **БЕЗПЛАТНО ДОДАТКИ:**

1. „Сільське Господарство“
2. „Радянське Будівництво“
3. „Література й Мистецтво“
4. „Медицина й Гігієна“

Крім того через кілька днів почнуть
виходити ще два додатки, а саме:

1. „ОСВІТА“ 2. „НАУКА Й ТЕХНІКА“

Крім статтів політичного та економічного характеру в газеті „Вісті“ подається широкий
матеріал про життя СРСР, закордону і зокрема УСРР.

Газета „Вісті“ щодня дає 2 сторінки „КООПЕРАТИВНЕ ЖИТТЯ“

В цьому роді додатком до
газ. „Вісті“ і журн. „Всесвіт“
за доплату 3 крб. В-во дає

12 книжок

Кожна книжка буде мати не менше 200 сторінок романів і повістей з української, руської й західно-
європейської сучасної літератури—творів найвидатніших сучасних письменників.

„РОМАНИ Й ПОВІСТІ“ виходитимуть щомісяця по одній книжці й кожна книжка буде
мати закінчений твір.

Вартість книжки в окремій продажі 50 коп. Для перед-
платників газети „ВІСТІ“ або журналу „ВСЕСВІТ“ **25 коп.**

В ЖУРНАЛІ „ВСЕСВІТ“

в цьому році буде вміщено 60 повістей та оповідань найкращих україн-
ських, руських і західно-європейських письменників, 200 нарисів, на
наукові, етнографічні, історичні і літературні теми, гуморески, 3000 фото
з життя України, Союзу і закордону.

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ:

В редакційній конторі, окружних
конторах Видавництва Газети „Вісті“,
окремих філіях, кіосках. Контра-
ктна друку.

ГЛАВНА КОНТОРА Видавництва
газ. „Вісті“ міститься в м. Харкові,
вул. Р. Лейкнехта, 11 Телефон 13-20.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

	12 міс.	6 міс.	3 міс.	1 міс.
Газета „ВІСТІ“ (офіційна)	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
„ВІСТІ“ (звичайна)	12 „	6 „	3 крб.	1 крб.
„ВІСТІ“ з додатком журналу „ВСЕСВІТ“	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
„ВІСТІ“ з додатком „РОМАНИ Й ПОВІСТІ“	15 крб.	7—50	3—75	1—25
Журнал „ВСЕСВІТ“	7—20	3—60	1—80	60 коп.
„ВСЕСВІТ“ з додатком „РОМАНИ Й ПОВІСТІ“	10—20	5—10	2—55	85 коп.

Цена 15 коп.

ИСКУССТВЕННЫЕ ПАЛЬМЫ

..... ОТ 3-х РУБЛЕЙ

ВЫСЛАЮТСЯ
НАЛОЖЕННЫМ
ПЛАТЕЖОМ

Контрфорс. ул. (Красно-
октябрьская), № 5,
Рыбальченко

ВЫШЕЛ СПРАВОЧНИК (2-е издание)
ЗАОЧНЫХ КРОЙКИ И ШИТЬЯ
КУРСОВ

Цена 20 коп. марками
Москва, Тверская, 13.

Первое издание 10.000 экземпляров
распродано

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ЭНДОКРИНОЛОГИИ НАРКОМЗДРАВА

Институт доводит до сведения врачей, лечебных заведений, аптекоуправлений,
: : что им приступлено к массовому производству : :

ИНСУЛИНА

Инсулин одобрен Инсулиновым Ком. Уч.-Мед. Совета НКЗ РСФСР
Стандартизован в междунар. единицах: 1 кб. см. сод. 20 межд. един.
Инсулин выпущен в упаковке 5 кб. см. — цена 1р. 45 коп. флакон
Аптекоуправлениям при оптовом заказе на Инсулин скидка 20%

Ин-т также приготовляет все органотерапевтические препараты:
АДРЕНАЛИН,

АНТИТИРЕОКРИН,

ПИТУИКРИН,

ТИРЕОКРИН и проч.

БОЛЬШИНСТВО ПРЕПАРАТОВ СТАНДАРТИЗОВАНО.

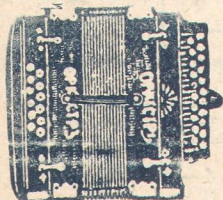
Препараты готовятся под наблюдением специалистов и имеют
благоприятные отзывы клиник.

Со скидкой препараты отпускаются Аптекоуправлениям, врачам
и лечебным учреждениям.

С требованиями просим обращаться:

Москва, Б. Николо-Воробьинский пер., № 10, Государственный Ин-
ститут Экспериментальной Эндокринологии НКЗ, тел. 4-03-54.

Проспекты - прейскуранты высылаются бесплатно по первому
требованию.

АКЦИОНЕРНОЕ
ОБЩЕСТВО

„ГАРМОНИЯ“

ГОРОДАНЫЙ ВЫБОР

ВЕНСКИЕ ГАРМОНИИ и БАЯНЫ

СТРУННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ, БУБНЫ И БАРАБАНЫ,
а также полное оборудование великорусских оркестров

ВЫШЕЛ НОВЫЙ ПРЕЙС-КУРАНТ № 5, который высылается за две десятикопеечные почтовые марки, вложенные в конверт.

Главный склад и магазин № 1, Москва, Покровка, 38-у.